

ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชน กับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

A Comparative Study of the Development of Ethics to Build a Good Life for the Buddhists and Christians in Phetchabun Province

พระปลัดธนเดช สมจิตโต (สมบัตินา)

Phrapalud Tanadech Samachitto (Sombutma)

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Sombutma2020@gmail.com

Received August 6, 2024; Revised December 30, 2024; Accepted: December 31, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) ศึกษาการพัฒนาจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) ศึกษาการพัฒนาจริยธรรมในคริสต์ศาสนา ๓) เปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ บาทหลวง ผู้นำชุมชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน ผู้นำชุมชนที่เป็นคริสต์ศาสนิกชน พุทธศาสนิกชน และคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๔๐ รูป /คน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนพุทธศาสนิกชนเป็นการดำเนินตามคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้น 2 ด้านสำคัญคือ การพัฒนาพฤติกรรม (ศีล) และการพัฒนาด้านจิต (สมาธิ) เพื่อสร้างบุคคลให้มีคุณธรรมและจิตใจสูงส่ง นำไปสู่ความสุขทั้งทางกายและใจ การพัฒนาอาศัยหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ เป็นแนวทาง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุพระนิพพาน การพัฒนาจริยธรรมในคริสต์ศาสนาเน้นความรัก เมตตา การให้อภัย และช่วยเหลือผู้อื่น ชีวิตที่ดีประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎหมาย สังคม และหลักศาสนา รวมถึงความสุขทางจิตวิญญาณที่เกิดจากความเชื่อและความจงรักภักดีต่อพระเจ้า ความสุขของคริสต์ศาสนิกชนเกิดจากความรักและศรัทธาต่อพระเจ้าเป็นเจ้าอย่างแท้จริง โดยมีชีวิตนิรันดร์เป็นเป้าหมายสูงสุด การพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความสอดคล้องในแง่ที่ศาสนาทุกศาสนาส่งเสริมการพัฒนาจิตสำนึกและความร่วมมือในชุมชนพหุวัฒนธรรม แนวทางนี้เน้นการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ การศึกษาปัญหา วางแผน ปฏิบัติกิจกรรม และรับผลประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงการแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งช่วยสร้างความรักและความสามัคคีในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาจริยธรรม; การสร้างชีวิตที่ดี; พุทธศาสนิกชน; คริสต์ศาสนิกชน

Abstract

This research article aims to achieve three objectives: 1) to study the development of ethics in Theravada Buddhism, 2) to study the development of ethics in Christianity, and 3) to compare the development of ethics for creating a good life between Buddhists and Christians in Phetchabun Province. The study employs a qualitative approach, collecting data from relevant documents, research studies, and in-depth interviews with key informants, including Buddhist monks, Christian priests, community leaders of both faiths, Buddhists, and Christians in Phetchabun Province, totaling 40 participants. The findings reveal that: The development of ethics in Buddhist communities is guided by the teachings of Buddhism, emphasizing two key aspects: the cultivation of behavior (Sīla) and the development of the mind (Samādhī). These practices aim to foster high moral standards and elevate the individual's spirit, leading to both physical and mental well-being. This development follows the principles of the Four Bhāvanās and ultimately aspires to attain Nirvana. The development of ethics in Christianity focuses on love, compassion, forgiveness, and helping others. A good life in Christianity encompasses moral conduct according to laws, social norms, and religious principles, as well as spiritual happiness derived from faith and devotion to God. The happiness of Christians is rooted in love and profound faith in the Lord, with eternal life as the ultimate goal. The ethical development for creating a good life among Buddhists and Christians in Phetchabun Province aligns in their shared perspective that all religions promote the cultivation of moral awareness and attitudes, as well as the ability to coexist harmoniously in multicultural communities. This approach emphasizes participation in four areas: identifying community problems, planning community activities, engaging in communal actions, and sharing benefits, as well as resolving conflicts. These efforts foster love and unity within the community.

Keywords: Development of ethics; To build a good life; Buddhists; Christians

บทนำ

ในปัจจุบันนี้โลกกำลังเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมวลมนุษย์ ความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากขึ้น ทำให้สังคมมนุษย์ต้องปรับการเปลี่ยนแปลงวิถีทางในการดำเนินชีวิต ให้สอดคล้องกับยุคสมัยซึ่งเป็นการเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจที่ดีงาม จึงขาดความความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง เพราะความมนุษย์ หมายถึง ผู้ที่มีใจสูงด้วยคุณธรรม คุณธรรมที่จะทำให้เกิดมาเป็นมนุษย์และเป็นมนุษย์ที่แท้ได้ ก็เพราะเบญจศีล และเบญจธรรม คือ ศีล 5 และธรรม 5 กล่าวคือ การที่จะเกิดเป็นคนได้ ก็เพราะศีลและธรรมนำมาให้เกิดใครมีเบญจศีล เบญจธรรมไม่ครบ ก็เป็นคนไม่ถึงขั้นมนุษย์ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรมราชวิทยาลัย, 2552) ปัจจุบันผู้คนได้เห็นห่างจากศาสนาก็ย่อมไม่เห็นคุณค่าของศาสนาซึ่งเป็นสัจธรรมที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลง ในขณะที่คนร่ำรวยที่มีพร้อมทุกอย่างยัง รู้สึกว่ายังพร่องอยู่ จึงต้องมีการศึกษาหลักธรรมของทั้งสองศาสนามาเป็นหลักที่พึงและปฏิบัติในการที่จะมีความสุขทางกายและทางใจต่อตนเอง และสังคม ในทัศนะของศาสนาอธิบายคุณภาพชีวิต ว่า คุณภาพชีวิตคือ 1) คุณภาพชีวิตด้านกาย 2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณ 3) คุณภาพชีวิต และ 4) ทางด้านสังคม (สมภาร พรหมทา, 2552)

พระพุทธศาสนาเถรวาท ให้ความหมายของคำว่า ชีวิตเป็นส่วนประกอบของนามรูป (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 35 ข้อที่ 36 หน้าที่ 19, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หรือวิวัฒนาการมาจากนามรูป แต่นามรูปก็มีขึ้นโดยอาศัยเหตุปัจจัย ชีวิตไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญ แต่ทุกๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ล้วนแล้วแต่มีเหตุปัจจัย เกิดขึ้นเพราะมีเหตุปัจจัยความเป็นไปในชีวิต การกระทำของมนุษย์การพัฒนาชีวิต สิ่งเหล่านี้มิได้เกิดขึ้นได้เพราะอาศัยเหตุปัจจัย พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ความคิด และการประพฤติปฏิบัติดีของคนไทย การทำความดีต่อกันในระหว่างวงศ์ญาติมิตรสหาย เป็นคุณสมบัติที่ต้องเอาใจใส่อย่างยังสามารถสมัคสมานยึดเหนี่ยวน้ำใจให้รักใคร่กัน ให้นึกถึงกันด้วยความขอบคุณ โลกคือชุมชนที่ตั้งอยู่ด้วยสันติสุขก็เพราะอาศัยศีล (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 11 ข้อที่ 286 หน้าที่ 247, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และภavana 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 22 ข้อที่ 79 หน้าที่ 121, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ส่วนในด้านความเชื่อของชาวคริสต์ศาสนิกชน เชื่อว่าชีวิตที่ดีคือ การดำเนินชีวิตที่มีความรักต่อพระเจ้าและ เพื่อนมนุษย์ที่ก่อให้เกิดสันติภาพ ให้เรามองและพิจารณาชีวิตและคำสอนของพระเยซูเจ้าเป็นหลัก คำสอนแรกหรือปฐมเทศนาของพระองค์ (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม, 2014 : มธ. 5.1.11) ชีวิตที่ดีคือความบรมสุขของหัวใจของการเทศนาของพระเยซูเจ้า เป็นคำสัญญาที่ทรงให้กับประชากรที่ทรงเลือกสรรตั้งแต่อับราฮัม ไม่เพียงแต่พบความสุขบนโลกนี้ เท่านั้น พรจากพระเจ้าด้วยหลักของความรักและความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ คือ การปฏิบัติตามพระบัญญัติให้ครบถ้วน ซึ่งสรุปได้ 2 ประการ คือ 1) รักพระเจ้าอย่างสุดจิต สุดใจ และ 2) รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง กล่าวคือ มนุษย์จะเข้าถึงก็ ต่อเมื่อรู้จักสละทรัพย์สมบัติ ภายนอกและมีความมานะพากเพียรเพราะอาณาจักรแห่งพระเจ้าเป็นสิ่งที่ มีคุณค่าทางวิญญาณ ผู้ที่ ยังไม่สามารถสละสมบัติทางโลกได้ ย่อมไม่อาจเข้าถึงอาณาจักรพระเจ้าได้ และทำให้เกิดความรักความเมตตาจนถึงความเท่าเทียมกันในสังคมและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขในการได้นับถือพระเจ้า (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม, 2014 : ปฐก. 1 : 27)

จากการศึกษาและสังเกตข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้ทราบสภาพปัญหาในชุมชนของศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ที่มีวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันไป แต่ทั้งสองศาสนาก็มุ่งหวังในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ทั้งของตนเองและสังคมชุมชน บทความวิจัยนี้จึงนำเสนอผลการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีความสอดคล้องหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ให้แก่ผู้สนใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาจริยธรรมในศาสนาคริสต์
3. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์โดยทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ คัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก, และคัมภีร์สำคัญของศาสนาคริสต์ คือ พันธสัญญาเดิม

1.2 เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี/ ฎีกา/ อนุฎีกา/ ปกรณ์วิเสส/ เอกสารงานวิจัย/ วิทยานิพนธ์/ หนังสือ/ ตำรา และผลงานทางวิชาการของนักการศาสนา และนักวิชาการทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ, สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ บาทหลวง ผู้นำชุมชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน ผู้นำชุมชนที่เป็นคริสต์ศาสนิกชน พุทธศาสนิกชน และคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 40 รูป /คน ได้แก่

1. พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอ	จำนวน 5 รูป
2. บาทหลวง	จำนวน 5 ท่าน
3. ผู้นำชุมชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน	จำนวน 5 คน
4. ผู้นำชุมชนที่เป็นคริสต์ศาสนิกชน	จำนวน 5 คน
5. พุทธศาสนิกชน	จำนวน 10 คน
6. คริสตศาสนิกชน	จำนวน 10 คน

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท แนวความคิดการพัฒนาจริยธรรมในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างแบบสอบถามการเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์

2) นำแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำ

3) ปรับปรุงแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษา และวิจัย

4. นำแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ

5) ปรับปรุงแบบคำถามในการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามการเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

6) พิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1) นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญเพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระสังฆาธิการ บาทหลวง ผู้นำชุมชนที่เป็นพุทธศาสนิกชน ผู้นำชุมชนที่เป็นคริสต์ศาสนิกชน พุทธศาสนิกชน และคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีการศึกษาแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 40 รูป /คน

2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญพบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จัดบันทึกการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต แล้วนำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้การแปลความด้วยวิธีการตีความ วิเคราะห์ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) เพื่อนำเสนอผลศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชน ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาจริยธรรมในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท หลักจริยธรรมในพระพุทธรูปศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมความสุขทั้งทางกายและใจ หลักคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกและเจตคติที่ดีงาม ช่วยลดกิเลสตัณหา ความเห็นแก่ตัว และการ

เปียดเบียนผู้อื่น พร้อมทั้งส่งเสริมคุณธรรม เช่น ความรัก ความเมตตา ความเสียสละ และการมีจิตใจสงบ มุ่งให้บุคคลพัฒนาตนเองก่อนที่จะช่วยพัฒนาผู้อื่น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาตัวอย่างยั่งยืน ด้วยการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา คือหลักธรรมสำคัญที่ช่วยพัฒนาจิตสำนึกและเจตคติ ประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ในระดับต้น ศีลหมายถึงการปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง ส่วนในระดับสูง ศีลคือความสามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ให้สงบจากกิเลส สมาธิในระดับต้นคือการทำจิตใจให้ตั้งมั่นและมองเห็นทางแก้ปัญหา ส่วนระดับสูงนำไปสู่จิตที่สงบลึกซึ้งและปัญญาในการหลุดพ้นจากทุกข์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 19 ข้อที่ 113 หน้าที่ 32 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การพัฒนาจริยธรรมของพุทธศาสนิกชนเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวทางพุทธศาสนาที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาพฤติกรรม (ศีล) หรือวิถีการใช้ชีวิตตลอดจนการทำความเลื่อมซึ้ง 2) พัฒนาด้านจิตใจ (สมาธิ) เป็นการพัฒนาคุณธรรมความเข้มแข็ง มั่นคงของจิตใจที่ตั้งามรวมทั้งความสุข 3) พัฒนาด้านปัญญา คือ ความรู้ ความเข้าใจ วินิจฉัยไตร่ตรอง โดยอาศัยหลักการและเหตุผล เข้าใจความเป็นจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวงทำให้การพัฒนาศักยภาพที่มีจิตใจที่สูงมีจริยธรรมนำชีวิตและพัฒนาสังคมมีความสงบสุข

2. การพัฒนาจริยธรรมในในคริสต์ศาสนา จริยธรรมในการดำเนินชีวิตนั้น พระเยซูคริสต์ทรงกล่าวว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวคริสต์มีอย่างน้อย 4 ประการต่อไปนี้ คือ ความรัก การเสียสละ การให้อภัย และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น (ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, 2551 : 177) จริยธรรมด้านความรักอันแท้จริงในคริสต์ศาสนาคือความเชื่อในพระเป็นเจ้านั้นคือความไว้วางใจในพระเป็นเจ้าองค์เดียวโดยเป็น 3 บุคคล คือ พระผู้สร้างโลกมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งหลาย พระบุตรคือพระผู้ลงมาเกิดเพื่อไถ่มนุษย์พ้นจากบาป และพระจิตคือผู้เสด็จเพื่อนำทางแล้วช่วยเหลือมนุษย์ให้ไปสู่พระเป็นเจ้า พื้นฐานแห่งความถูกหรือผิดนั้นอยู่ที่พระเป็นเจ้า หน้าที่สำคัญของชาวคริสต์ที่จะต้องแสวงหาคือพระทัยและพระประสาทของพระเป็นเจ้าที่มีต่อตน ต่อผู้อื่น และต่อโลก (มนต์ ทองซัซ, 2556: 168) ชีวิตของชาวคริสต์ประกอบด้วย 3 มิติ คือ ความเชื่อ ความหวัง และความรัก แต่ความรักนั้นยิ่งใหญ่ที่สุด การตัดสินใจของชาวคริสต์ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อในพระเป็นเจ้าผู้บริสุทธิ์ และต้องมีความหวังอยู่ในการตัดสินใจนั้นด้วย ความรักยิ่งใหญ่ที่สุดคือบรรทัดฐานแห่งจริยธรรม พระเยซูคริสต์ได้ทรงดำเนินชีวิตให้ชาวคริสต์ได้เห็นว่าความรักที่แท้จริงนั้นควรเป็นอย่างไร

การที่พระเยซูคริสต์ทรงรักพระเป็นเจ้าและมนุษย์โดยทรงยอมสละพระชนม์บนไม้กางเขนอย่างอเนกอนาถนั้นนับเป็นการเสียสละเพื่อแสดงความรักอันไม่มีขอบเขตและไม่มีสิ้นสุด ด้วยเหตุนี้ชาวคริสต์ทั่วโลกจึงใช้ไม้กางเขนเป็นสัญลักษณ์แห่งความเชื่อของตน ไม้กางเขนมีเส้นตรง 2 เส้น คือ เส้นตั้งและเส้นระดับ เส้นตั้งหมายถึงชนชาวคริสต์จะต้องรักพระเป็นเจ้าผู้อยู่เบื้องบน ส่วนเส้นระดับหมายถึงการที่ชนชาวคริสต์จะต้องรักพระเป็นเจ้าอย่างดีที่สุด เป็นการตอบแทนสนองความรักที่ยิ่งใหญ่ของพระเป็นเจ้าที่มีต่อชนชาวคริสต์ ความรักที่ใช้ในความหมายของคริสต์ศาสนา คือ ความรักที่เสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นความรักที่หวังให้ผู้อื่นได้ดี ส่วนจริยธรรมด้านการให้อภัยและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นนั้นได้ปรากฏชัดเจนแล้ว ในชีวประวัติของพระเยซูคริสต์ในช่วงประกาศพระศาสนาและก่อนสิ้นพระชนม์ ข้อควรทราบ เป็นของเก่าที่ยวนับถือมาตั้งแต่สมัยโมเสสได้รับบัญชาจากพระเจ้า ตามลัทธิศาสนายิวพระเยซูทรงนำมาขยายความออกมีดังนี้ 1) ห้ามนับถือพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระยะโฮวาห์ 2) ห้ามบูชารูปเคารพใด ๆ 3) ห้ามเอยนามพระผู้เป็นเจ้าโดยขาดความเคารพ

4). ทำงานให้เสร็จใน 6 วัน เว้นวันอาทิตย์ 5) เคารพนับถือบิดามารดา 6) ห้ามฆ่ามนุษย์ 7) ห้ามประพฤติผิดกาม 8). ห้ามลักทรัพย์ผู้อื่น 9) ห้ามเป็นพยานเท็จ 10) ห้ามโลภเอาสิ่งของของผู้อื่น (มนต์ทองชัย, 2556: 172)

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ศาสนาคริสต์นั้น เป็นศาสนาที่มีลักษณะศาสนาคริสต์เน้นความรักและการแบ่งปัน สร้างสังคมที่สงบสุขและไร้การเบียดเบียน พระบัญญัติ 10 ประการเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สอนให้เกรงกลัวบาปและพัฒนาจิตใจให้เจริญ การเข้าโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ช่วยให้จิตใจสะอาดและส่งผลให้สังคมสดใส นักบวชมีบทบาทช่วยเหลือสังคม เช่น ใช้ความรู้ทางการแพทย์แก้ปัญหา พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษาและปลูกฝังคุณธรรมให้เด็กเป็นคนดีในสังคม

3. เปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ การพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนพบว่าชีวิตที่ดีตามทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาทนั้น คือการมีความสุขทั้งทางกายทางใจและทางด้านสังคม ทั้งทางโลกและทางธรรมโดยเริ่มที่ระดับต่ำจนถึงสูงสุด โดยพิจารณาจากการมีความสุขผ่านระดับบุคคล คือระดับปัจเจก ระดับสละ และระดับบ่อสละ ส่วนการมีชีวิตที่ดีในทางศาสนาคริสต์ประกอบไปด้วยการเคารพเชื่อในพระเจ้าและการปฏิบัติตนตามหลักคำสอน ความสุขของคริสต์ศาสนิกชนจะมีได้ก็ด้วยความรักความศรัทธาที่มีต่อองค์พระผู้เป็นเจ้าอย่าง สุดจิตสุดใจ สุดปัญญาและความรู้สึกนึกคิด เพราะวามนุษย์ที่เกิดมา ก็เกิดมาพร้อมกับบาป เป็นผู้บาปติดตัวแต่กำเนิด ด้วยบาปกรรมอันนี้ ทำให้มนุษย์เป็นผู้มีทุกข์ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความปรองดองกัน ไม่มีความขัดแย้งกันลักษณะของชีวิตดีในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์คาทอลิกมีความหมายที่เหมือนกันแนวความคิดทางปรัชญาและศาสนา มักจะกำหนดนิยามของความสุขใน ความหมายของ การดำรงชีวิตที่ดี หรือชีวิตที่มีความเจริญ โดยไม่จำกัดความหมายว่าเป็นเพียงอารมณ์ประเภทหนึ่ง สุข เป็นหัวข้อที่ผู้นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหาเพื่อให้ได้พบ กับเสรีภาพและการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง ศาสนาพุทธแบ่งความสุขออกเป็น 3 ระดับ คือ กามสุข ฌานสุข และนิพพาน สุข ซึ่งได้อธิบายมาโดยลำดับข้างต้นแล้ว ต่อไปก็จะได้อธิบายลักษณะของความสุขในแต่ละ ระดับ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามระดับนั้น ๆ ดังนี้ คือ

ความสุขระดับที่ 1 คือ ทางกาย มีลักษณะสำคัญ คือ ต้องอาศัยสิ่งบำรุงบำเรอ ประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือขึ้นต่อวัตถุปรนเปรอจากภายนอก ท่านเรียกสั้น ๆ ว่า ขึ้นต่ออามิส

ความสุขระดับที่ 2 คือ ทางจิต มีลักษณะสำคัญ คือ ยังเป็นของเฉพาะกาล สุขอยู่ได้ ทรายเท่าที่ยังอยู่ในภาวะจิตที่เป็นสมาธิ ตามหลักคำสอนของศาสนาคริสต์นั้น พระเจ้าทรงเป็นจุดหมายสูงสุดของความศรัทธาและทรงเป็นความสุขที่นิรันดร์ การเคารพเชื่อฟัง และจงรักภักดีต่อพระเจ้า ก็จะทำให้ได้รับความรักความเมตตาจากพระเจ้าและมนุษย์

ความสุขระดับที่ 3 คือ ขึ้นอิสระ มีความลักษณะสำคัญ คือ ปลอดภัยจากข้อบกพร่อง ของความสุขสองระดับข้างต้นนั้นไปได้ทั้งไม่ขึ้นต่อวัตถุปรนเปรอจากภายนอก และไม่เป็นของ เฉพาะกาล เรียกสั้น ๆ ว่า ไม่ขึ้นต่ออามิส และไม่ขึ้นต่อสมัย หรือพูดให้จำกัดกว่านั้นว่าไร้ทุกข์

หลักธรรมของชีวิตดีในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์คาทอลิกมีความหมายที่เหมือนกัน คือ ตามแนวความคิดทางศาสนา ศาสนาทุกศาสนาล้วนมีแนวคำสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคลด้านจิตสำนึกเจตคติและส่งเสริมการพัฒนาปัจเจกบุคคลในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น เมื่อมนุษย์

สามารถพัฒนาตนได้ก็สามารถช่วยเหลือตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสงบสุขและนำตนไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ในที่สุด ส่วนศาสนาคริสต์คาทอลิก คือ ศาสนาคริสต์มีจุดหมายปลายทางที่เป็นความสุขนิรันดร์ คือสวรรค์อันเป็นอาณาจักรของพระเจ้า คริสต์ศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติได้ดี สมบูรณ์ที่สุดตามพระบัญญัติ จะได้มีจุดหมายปลายทางของชีวิต คือสวรรค์อันเป็นการได้อยู่กับพระเจ้าในสรวงสวรรค์ วิธีปฏิบัติที่จะให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางนั้น จะต้องปฏิบัติตามพระบัญญัติ 10 ชีวิตของชาวคริสต์ประกอบด้วย 3 มิติ คือ ความเชื่อ ความหวัง และความรัก

ชีวิตที่ดีในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์คาทอลิกมีความหมายที่เหมือนกัน เรื่องเกณฑ์การใช้พิจารณาการมีชีวิตที่ดี คือ ความสุขจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในทางพุทธศาสนา จุดประสงค์ของการเผยแผ่ของพุทธศาสนา เพื่อให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ แต่เป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นของคู่กันกับธรรมชาติ ระดับปุถุชน ชีวิตที่ดีต้องประกอบด้วยโลกียสุขคือ สุขที่เนื่องด้วยโลกียธรรม ซึ่งหมายถึงความสุขอันเป็นวิสัยของโลก สุขที่อิงอาศัยโลก เป็นความสุขที่เกี่ยวข้องกับภพ และภูมิระดับชีวิตที่ดีเสาะ พระผู้ต้องศึกษา ได้แก่ พระอริยบุคคล 7 โดยพิจารณาจากชีวิตที่ดี ระดับความสุข คือ สุข 3 ลักษณะ คือ 1) สุขในรูปฌาน 4 2) สุขในรูปฌาน 4 3) สุขในสัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติเสาะบุคคลผู้ที่บรรลุลหรรณ มีบ่อเกิดมาจากการที่จิตใจได้สัมผัสกับสมาธิเป็นความสุขทางจิตใจมิได้ เกิดจากการที่ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เสวยกับกามคุณทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส เป็น ความสุขที่มีทุกข์เจือปนในขณะที่จิตกำลังอยู่ในฌาน เพราะหลุดพ้นจากกิเลสตัณหาได้ชั่วคราว ลักษณะของฌานที่เหมือนกับกามสุข คือยังต้องมีสิ่งมาสนองความรู้สึกและสิ่งที่มาตอบสนองมิให้ อารมณ์ที่เป็น รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส แต่เป็นธรรมารมณ์ ซึ่งเป็นความนึกคิดมโนภาพ หรือ สภาวะอะไรบางอย่างมาเป็นอารมณ์ ดังนั้น ฌานสุข จึงยังไม่เป็นความสุขขั้นสูงสุด ความสุขเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจชีวิตที่ดี หรือตัดสินใจการกระทำ โดยถือเอาประโยชน์จำนวนมากที่เกิดขึ้นแก่ศาสนิกชน การดำเนินชีวิตในการเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า และการปฏิบัติตามบัญญัติที่เป็นแนวทางของชีวิตที่ดีมีความสุขต่อตนเองและผู้อื่นในมุมมองของนักบวช และระดับคริสตชน

1) เกณฑ์การใช้พิจารณาการมีชีวิตที่ดีระดับคริสตชนมองว่า ชีวิตที่ดีนั้นมีความเชื่อว่าพระเจ้าทรงสร้างมาตามฉายาพระองค์ ให้พัฒนาชีวิตของตนไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากบาปสู่การเป็นบุตรพระเจ้าอย่างแท้จริง เพื่อไปให้ถึงจุดนั้น มนุษย์ต้องปฏิบัติตามวิถีพระเจ้าทรงวางไว้ การมีความสุขคือสภาพความเป็นอยู่ที่ดีซึ่งหมายรวมถึงการดำเนินชีวิตที่ดี มีความหมายและความพึงพอใจอย่างลึกซึ้ง การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติ มีความรัก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

2) เกณฑ์การใช้พิจารณาการมีชีวิตที่ดีระดับนักบวชมองว่าชีวิตที่ดีคือการได้ประกาศคำสอนของพระเจ้า การได้รับใช้พระเจ้า การได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ยากไร้ คือการมีความสุขทางจิตวิญญาณ ที่มีความเชื่อว่า ทางมนุษย์ทำความดีพระเจ้าก็ทรงรักและเมตตาที่แสดงออกถึงความต้องการทางด้านจิตใจ ความจงรักภักดีต่อพระเจ้า และมีความรู้สึกที่ตนมีบาป เอาตัวไม่รอดช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จำเป็นต้อง อาศัยการช่วยเหลือจากพระเจ้า ความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดต่าง ๆ

การมีชีวิตที่ดีมีเกณฑ์การตัดสินใจข้างต้นให้มีความสุขของคริสต์ศาสนิกชนจะมีได้ก็ด้วยความรักความศรัทธาที่มีต่อองค์พระผู้เป็นเจ้าอย่าง สุดจิตสุดใจ สุดปัญญาและความรู้สึกนึกคิด คือการเป็น

ประจักษ์พยานถึงพระเยซูคริสต์เจ้า เพื่อให้ทุกคนรู้จักและสัมผัส กับความรักของพระเยซูคริสต์ด้วยการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 วัตถุประสงค์สำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ คือการใช้จริยธรรมเป็นกรอบกำหนดวิถีชีวิตและสร้างบรรทัดฐานที่เป็นระบบกลไกจริยธรรมชุมชน โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ส่งเสริมมนุษยธรรมและทักษะการใช้จริยธรรม พร้อมพัฒนาพฤติกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาและใช้เป็นหลักประกันทางสังคม รวมถึงพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมควบคู่กับปัจจัยเอื้อให้เกิดจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดี การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณค่า สอดคล้องกับ พระครูสุนทรชัยวัฒน์ (2556) ที่กล่าวว่าจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นคำสอนเพื่อแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิต และกำหนดเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติหรือชั่ว โดยพิจารณาจากเจตนาที่เป็นกุศลหรืออกุศล ผลของการกระทำว่าก่อทุกข์หรือสร้างสุข และการยอมรับของวิญญูชน เป้าหมายสูงสุดของจริยธรรมแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับโลกิยะ (ชีวิตที่ดีในทางโลก) และระดับโลกุตระ (นิพพาน)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศาสนาคริสต์สอนให้ดำเนินชีวิตตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ โดยชาวคริสต์ที่ดีต้องประพฤติตนเป็นศาสนิกที่ดี มีความมั่นใจในความรักของพระเจ้า และดำรงชีวิตด้วยความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้าง ชาวคริสต์ยินดีเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว และมุ่งมั่นทำความดี ด้วยความเคารพในสิ่งสร้างของพระเจ้าและความรักต่อเพื่อนมนุษย์ การประยุกต์คำสอนจากพระคัมภีร์ไบเบิลมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันในฐานะลูกของพระบิดาเดียวกัน โดยเคารพสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย รวมถึงกฎระเบียบของสังคม พร้อมให้ความเคารพความเชื่อและศรัทธาของศาสนาอื่นโดยไม่ดูหมิ่นหรือมุ่งร้าย สมศรี ทรัพย์ประมัย (1984) กล่าวว่าพระพุทธศาสนา มุ่งบรรลุอุดมคติแห่งความรักผ่านการฝึกจิต โดยไม่พึ่งพาสิ่งเหนือธรรมชาติ ความรักในพระพุทธศาสนาแสดงออกทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมมนุษย์อย่างลึกซึ้ง.

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาจริยธรรมต้องเริ่มจากการให้มนุษย์รู้จักสิ่งที่ถูกและผิด โดยมีพื้นฐานอยู่บนศีลธรรมและหลักการพัฒนาที่ดี ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในสังคม การพัฒนาที่แท้จริงจะต้องมีพื้นฐานของความรักทั้งในพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ พร้อมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม สอดคล้องกับวศิน อินทสระ (2549) ที่กล่าวว่า จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์ที่วางไว้เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูงสุด เพื่อให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างดีงามตามอุดมคติและบรรลุความสุขที่สมบูรณ์ที่สุด ส่วนกิริติ บุญเจือ (2529) กล่าวถึงการประยุกต์หลักคำสอนจากพระคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งเน้นให้ชาวคริสต์ดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยความเคารพต่อสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น โดยไม่ลบล้างหรือมุ่งร้ายต่อกัน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทำให้พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตการอยู่ร่วมกันของชุมชนที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย สมาชิก ชุมชน ผู้นำชุมชน

ผู้นำศาสนา และปราชญ์ชาวบ้าน ประกอบกับการค้นคว้าสังเคราะห์งานเอกสารที่นำแนวคิดเกี่ยวกับ สังคมพหุ วัฒนธรรม สามารถนำมาสังเคราะห์การพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของ พุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ด้านการเปรียบเทียบ	พุทธศาสนิกชน	คริสต์ศาสนิกชน
1. ด้านความหมาย	ตามแนวทางพุทธศาสนา หมายถึง ๑. การพัฒนาบุคคลด้วยการ ประพฤติ ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ด้วยกาย วาจาใจ ช่วยกำจัดกิเลส ๒. การพัฒนา สังคมทำให้เกิด สันติภาพและสันติสุข	ศีลธรรมตามหลักคริสตศาสนา เป็น หลักธรรม ในการปฏิบัติ ของคริสต์ศาสนิกชนเพื่อนำไปใช้ในการ พัฒนาตนเองและพัฒนาผู้อื่น ตลอดจนการ นำไปใช้ในการพัฒนาสังคมได้
2. ด้านความสำคัญ	๑. ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความ ร่าเริงและสงบสุข ไม่พบอุปสรรค ๒. ช่วยให้คนเรามีสติสัมปชัญญะอยู่ ตลอดเวลา ไม่เผลอตว์ ไม่ลืมตัว จะ ประพฤติ ปฏิบัติใน สิ่งใด ก็ จะ ระมัดระวังตัวอยู่เสมอ ๓. ช่วยสร้าง ความมีระเบียบวินัย ให้แก่บุคคลใน ชาติ ๔. ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมี จำนวน เพิ่มมากขึ้นการปฏิบัติตนให้เป น ตัวอย่างแก่ผู้อื่น นับว่าเป็นคุณแก่ สังคม เพราะนอกจากจะเป็น ตัวอย่าง โดยการชี้นำทางอ้อมแล้ว ยังจะออก ปากแนะนำสั่งสอน โดยตรงได้อีกด้วย ๕. ช่วยให้มนุษย์นำความรู้และ ประสบการณ์ ที่ร่ำเรียนมา สร้างสรรค์ สิ่งที่มีคุณค่า ๖. ช่วยควบคุมการเจริญ ทางด้าน วัตถุและจิตใจของคนให้ เจริญไป พรอม ๆ กัน ๗. ช่วยสร้าง ความมั่นคงทางจิตใจให้มนุษย์	จริยธรรมในการดำเนินชีวิตนั้น พระเยซูคริสต์ ทรงกล่าววาทะที่มี อิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ของ ชาวคริสต์มีอย่างน้อย ๔ ประการ ต่อไปนี้ คือ ความรัก การเสียสละ การให้อภัย และการ บำเพ็ญ ประโยชน์ต่อผู้อื่น ชีวิตของชาวคริสต์ ประกอบด้วย ๓ มิติ คือ ความเชื่อ ความหวัง และความรัก แต่ความรักนั้นยิ่งใหญ่ที่สุด การ ตัดสินใจของชาวคริสต์ต้องอยู่บน พื้นฐานของ ความเชื่อในพระเยซูคริสต์ และต้องมี ความหวัง อยู่ในการตัดสินใจนั้นด้วย ความรัก ยิ่งใหญ่ที่สุดคือบรรทัดฐานแห่ง จริยธรรม พระ เยซูคริสต์ได้ทรงดำเนินชีวิตให้ชาวคริสต์ได้ เห็นว่า ความรักที่แท้จริงนั้นควรเป็นอย่างไร
3. หลักคุณธรรมจริยธรรม	หลักพุทธจริยธรรม ๓ ระดับ ได้แก่ ข อปฏิบัติขั้น พื้นฐาน คือ เบญจศีล และ เบญจธรรม ข อปฏิบัติในขั้นกลาง คือ การรักษากาย วาจา ใจ ให้สุจริต ไต แก่ กุศล กรรมบถ ๑๐ ประการ และข อ ปฏิบัติในขั้นสูง คือ อริยมรรคมีองค์	หลักธรรมของคริสตศาสนาซึ่ง ปรากฏในพระ คริสตธรรมคัมภีร์ ได้แก่ถึง พระเจ้า พระเยซู พระวิญญาณ บริสุทธิ พระคัมภีร์ มนุษย์กับ ความบาป การช่วยให้พ้นจากบาป คริสตจักร การสัมพันธ์กับพระเจ้า และคนทั่วไปของคริสเตียน อันเป็นหลักในการ ประพฤติปฏิบัติของ

	๘ ประการ พุทธจริยธรรมสำหรับพัฒนาชีวิต เป็นหลักธรรมที่พัฒนาบุคคล เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม คือ เมื่อบุคคล ดำเนินตามหลักจริยธรรม สังคมก็จะมีพัฒนาตาม ทำให้ ชีวิตของคนที่อยู่ในสังคมมีแต่ความ สงบสุขร่มเย็น และมีแต่ความเจริญงอกงาม	การดำเนินชีวิตของคริสเตียน
4 . ด าน แนวคิดและ บทบาท	แนวคิด ๑. พัฒนาบุคคลด้าน ความประพฤติ และด้านจิตใจ ๒. พัฒนาสังคมในการดำเนินชีวิตอยู่ รวมกันกับผู้อื่น	แนวคิด ๑. พัฒนาบุคคลปลูกฝังในความ รัก และการให้อภัย ๒. พัฒนาสังคมส่งเสริมความมี เมตตาเอื้อเฟื้อ ต่อบุคคลอื่น
	กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ๑. วิธีการจัดทำโครงการพัฒนา ๒. วิธีการประชาสัมพันธ์โครงการ ๓. ส ่งเสริมความร่วมมือ วัด, บาน, โรงเรียน ๔. จัดการอบรมความรู้คุณธรรม จริยธรรมในชุมชน ๕. จัดกิจกรรมส่งเสริมโครงการ ๖. ติดตามและประเมินผลโครงการ	บทบาท กลวิธีการเผยแผ่ ๑. วิถีคณะทูต ๒. วิถีสัมพันธ์ไมตรี ๓. วิถีคณะมิชชันนารี ๔. วิถีสังคมสงเคราะห์ ๕. วิถีตั้งองค์การและสมาคม ๖. วิถีแบ่งเขตการเผยแผ่
ด าน ก าร เปรียบเทียบ	โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม - โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ - โครงการหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล (อปต.)	โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม - โครงการอบรมเยาวชน - โครงการมิชชันนารี - โครงการจัดกิจกรรมวันอาทิตย์ และวันคริสตมาส

สรุป

ศาสนาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชน ช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความประพฤติปฏิบัติ ทั้งด้านทางกาย วาจา ใจ ที่ดีงาม ส่งเสริมพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง อดทน และใช้ปัญญา แก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และพัฒนาสังคม ให้ดำเนิน การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความรักความเมตตา และการให้อภัยต่อกันทำให้สังคมมีสันติภาพและสันติสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มุ่งประเด็นไปที่ ความหมายของการพัฒนาจริยธรรม, ความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรม, หลักจริยธรรมและแนวคิดและบทบาทการพัฒนาจริยธรรมระหว่างพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชน ดังนั้นผู้ที่สนใจศึกษาให้โดยละเอียดและนำข้อมูลไปใช้ในวัตถุประสงค์อย่างอื่น ควรศึกษาเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1.1 ควรศึกษาวิเคราะห์ค้นหา วิธีการและอุปสรรค ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในชุมชนอื่น ๆ

1.2 ควรศึกษาวิเคราะห์ค้นหา การพัฒนาบุคคลตามหลักจริยธรรมของแต่ละศาสนา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชน ในภาพรวม จึงควรมีการวิจัยต่อจากนี้ ในประเด็นดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัย การพัฒนาชุมชนในประเด็นด้านอื่น ๆ อาทิเช่น การพัฒนาทางการศึกษา, ด้านการสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่ศาสนาอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัย การพัฒนาจริยธรรมในชุมชนของศาสนาอื่น ๆ เพื่อความชัดเจนของผู้สนใจศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2529). *หลักความเชื่อของชาวคริสต์คาทอลิก (คริสต์ศาสนาภาคแรก)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2014). *พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์ (Thai Catholic Bible Complete Version) ภาคพันธสัญญาเดิม และ ภาคพันธสัญญาใหม่*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา. (2551). *ศาสนาสำคัญของโลก*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พระครูสุนทรชัยวัฒน์ สุขีโว (ตัวประกอบ). (2556). การศึกษาวิเคราะห์พุทธจริยธรรมในคัมภีร์อรรถกถารมมบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนต์ ทองซัซ. (2556). *ศาสนาสากล*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- สมภาร พรหมทา. (2552). *ศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: หจก. อรุณการพิมพ์.

Somsri Saphamai. (1984). A Comprative study of the Theravada Buddhist and manCatholic Concept of Love: A case study at Baan Mai and Thakham Sub – Districts SamphranDistrict. Nakorn Pathom province. *A Thesis in Partial fulfillment of the quirements for the Degree of Master of Arts*. Faculty of Graduate School: Mahidol University.